

مقدمه

با تمام سرسختی و ایستادگی روسیه، تحریم‌های اروپا علیه روسیه تا سال ۲۰۱۸ تمدید شده و آمریکا درصدد گسترش تحریم‌ها و تحکیم آنها به شکل قانون الزام آور است. به نظر می‌رسد با گذشت حدود ۳ سال از آغاز تحریم‌های اقتصادی آمریکا و اتحادیه اروپا علیه روسیه و تاثیرهای مشهود اقتصادی آن، غرب درباره ادامه آن تا رسیدن به هدف تغییر رفتار روسیه مصمم است. هر چند هنوز شواهد سیاسی چیز دیگری نشان می‌دهند؛ روند یکپارچگی کریمه با روسیه به سرعت ادامه دارد و بحران در شرق اوکراین آتش زیر خاکستر است که به هر نسیمی ممکن است دوباره شعله ور شود و افزون بر آن روسیه در سوریه نیز مسیر متفاوتی نسبت به غرب را دنبال می‌کند. همه اینها در حالی است که اتهامات غرب علیه روسیه در زمینه‌هایی چون دخالت در انتخابات آمریکا و امکان مداخله در شرق اروپا افزایش یافته است.

اگرچه روس‌ها امیدوار بودند با قدرت یافتن دونالد ترامپ، تحریم‌ها علیه روسیه کاهش یافته و یا به طور کلی لغو شوند. اما تأیید لایحه تشدید

مجازات‌های روسیه در سنای آمریکا و تصویب احتمالی آن در کنگره، شرایط را برای بازسازی روابط روسیه با آمریکا دشوارتر کرده است. علی‌رغم ادعای ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه مبنی بر اینکه تحریم‌های آمریکا علیه روسیه، این کشور را قوی‌تر کرده، اما برآیند رفتارهای کرملین نشان می‌دهد روس‌ها درصدد گشودن باب مذاکره با آمریکا در زمینه اختلافات و فراهم کردن شرایط لغو، کاهش و یا تعلیق کل یا بخشی از تحریم‌های آمریکا هستند.

توافقات انجام شده در اولین دیدار ولادیمیر پوتین و دونالد ترامپ روسای جمهور روسیه و آمریکا در حاشیه اجلاس گروه بیست نیز نشان می‌دهد، مقدمات این مذاکرات و محورهای آن از قبل میان نمایندگان دو طرف ترتیب داده شده است. بر اساس گزارشی که وزرای خارجه آمریکا و روسیه از این دیدار دادند آنها مسائل مختلفی از جمله سوریه، اوکراین، کره شمالی، امنیت سایبری، تبادل دیپلمات‌ها و مسائل دوجانبه را مورد بحث قرار دادند و توافقاتی انجام شد که به نظر می‌رسد بستری برای مذاکرات آتی میان مسکو و واشنگتن خواهد بود.

۲ پیامدهای احتمالی توافقات جدید روسیه و آمریکا

بر ترامپ تبدیل شده نیز توافق درباره مذاکره میان روسیه و آمریکا شکل گرفته است. پس از دیدار ترامپ و پوتین وزرای خارجه آمریکا و روسیه در کنفرانس مطبوعاتی از تشکیل یک کارگروه ویژه متشکل از کارشناسان روسیه و آمریکا در خصوص امنیت سایبری برای بررسی این موضوع خبر داده اند.

سوریه: برقراری آتش بس در جنوب غربی سوریه یکی از مهمترین توافقات پوتین و ترامپ بود. بر اساس گزارش‌های رسانه‌ای توافق روسیه و آمریکا شامل توقف درگیری‌ها در درعا، القنیطره و بلندی‌های جولان اشغالی؛ یعنی مرز مشترک سوریه با سرزمین‌های اشغالی و اردن می‌شود. در واقع آتش بس در یک بخش راهبردی از خاک سوریه است که مثلث مرزی اردن، اسراییل و سوریه را تشکیل می‌دهد.

سنخ‌شناسی موضوعات مذاکراتی در روابط

روسیه و آمریکا

توافقات اخیر میان روسای جمهور روسیه و آمریکا در حاشیه اجلاس گروه ۲۰ به لحاظ سنخ‌شناسی، مانند اغلب توافقات و یا مذاکرات رهبران دو کشور، به دو دسته قابل تقسیم هستند:

۱. توافقات بر سر مسائل و چالش‌هایی که موضوع اختلافی و تنش‌زا میان دو کشور هستند، مانند مسئله اوکراین و حملات سایبری؛ توافق بر سر این دسته از موضوعات به دلیل تعارض منافع اغلب به آسانی نتیجه‌بخش نیست و مذاکره درباره آنها پیچیده و امکان توافق کم است.

۲. توافقات بر سر مسائل و چالش‌هایی که الزاماً موضوع اختلاف دو کشور نیستند، اما موضوع مذاکره برای مدیریت مسائل جهانی و حل و فصل بحران‌های

اینکه این مذاکرات‌ها در آینده تا چه حد می‌تواند نتیجه‌بخش باشد، به عوامل مختلفی بستگی دارد که در این گزارش به آنها پرداخته خواهد شد.

توافقات انجام شده

بر اساس اطلاعاتی که از دیدار روسای جمهور روسیه و آمریکا منتشر شده؛ واشنگتن و مسکو حداقل درباره سه موضوع کارگروه‌هایی برای مذاکره تشکیل داده‌اند.

اوکراین: در دیدار اخیر ترامپ و پوتین برای ایجاد یک کانال دوطرفه در رابطه با اوکراین به توافق رسیدند. رئیس جمهور آمریکا رکس تیلرسون وزیر خارجه را به عنوان نماینده رسمی آمریکا در رابطه با مذاکرات اوکراین تعیین کرده و توافق شد وزرای خارجه آمریکا و روسیه به منظور پیگیری و نظارت بر رعایت توافقات مینسک رایزنی کنند. تیلرسون در اولین اقدام «کورت ولکر» نماینده سابق آمریکا در ناتو را به سمت نماینده ویژه وزارت خارجه آمریکا در مسائل اوکراین منصوب کرده و سرگئی لاوروف هم از وی دعوت نموده تا در اولین فرصت ممکن به مسکو سفر کرده و با مقامات روسی دیدار و گفتگو داشته باشد. تیلرسون همچنین خواستار برداشته شدن اولین گام از سوی روسیه در پروسه صلح اوکراین شده است.^۱ مسکو و واشنگتن در دوره اوباما نیز گفتگوی مستقیمی در رابطه با این موضوع از طریق ولادیمیر سورکف دستیار رئیس جمهور روسیه و ویکتوریا اولند معاون وزیر امور خارجه آمریکا دنبال می‌کردند اما در نهایت نتیجه‌ای در بر نداشت.

حملات سایبری: درباره حملات سایبری روسیه که به یکی از بزرگترین ابزارهای فشار داخلی آمریکا

1. See more: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-usa-tillerson-russia-idUSKBN19U0HM>

بین‌المللی میان دو کشور هستند، مانند مسئله سوریه و کره شمالی. در این گونه از موضوعات اغلب به رغم وجود اختلافات قابل توجه، محورهایی برای همکاری میان دو کشور وجود دارد.

تجربه تاریخی در ۲۵ سال گذشته نشان می‌دهد که روس‌ها همیشه از آمادگی لازم برای چانه‌زنی در مورد موضوعات دسته دوم برای حل و فصل موضوعات دسته نخست برخوردار بوده‌اند.

در دیدار اخیر روسای جمهور آمریکا و روسیه در مورد مسئله اوکراین تنها با تشکیل کارگروهی برای مذاکره جدی‌تر توافق صورت گرفت، اما در مورد سوریه همان‌طور که مورد اشاره قرار گرفت، دو طرف در خصوص ایجاد یک منطقه آتش‌بس در جنوب غرب سوریه به توافق رسیدند.

در شرایط موجود موضوع مهم برای روسیه جلب رضایت آمریکا برای کاهش، تعلیق یا لغو کامل یا بخشی از تحریم‌های آمریکا در ارتباط با مسئله اوکراین است. این امر موجب می‌شود روس‌ها به سمت موضوعاتی که آمریکایی‌ها برای مذاکره تعیین می‌کنند، کشیده شوند.

اوکراین موضوعی است که در سند تحریم‌های جدید آمریکا علیه روسیه بیش از هر موضوع دیگری بر آن تاکید شده و در نتیجه مسکو ناچار است به فکر تدابیری برای یک توافق دوجانبه کم هزینه در این باره باشد. اما پیش بینی می‌شود در کوتاه مدت به دلیل دشوار بودن توافق و هزینه‌های آن برای روسیه، روس‌ها به دنبال مصادیق دیگری از امکان همکاری و توافق با آمریکایی‌ها باشند که از تشدید تنش‌ها میان مسکو و واشنگتن جلوگیری کرده و در عین حال کم هزینه و سریع باشد مانند سوریه.

در واقع روس‌ها علاقمند هستند با ترغیب آمریکا در زمینه مسایل سطح دوم، تنش‌ها درباره مسایل سطح اول را تعلیق کنند.

گفتنی است زمانی که بحران اوکراین در سال ۲۰۱۴ آغاز شده و موجب تنش در روابط روسیه و غرب شد، روس‌ها تلاش کردند با افزایش دامنه فعالیت خود در محور سوریه، موضوع اوکراین را به حاشیه برانند، اما به دلیل عدم تمایل غرب، این رویکرد در نهایت منجر به افزایش درگیری روسیه در موضوع سوریه شد که در نهایت بحران سوریه را به یکی از موضوعات مهم سیاسی-امنیتی روسیه تبدیل کرد. در واقع اکنون دیگر این فرصت برای روسیه وجود ندارد که دو مساله اوکراین و سوریه را بهم پیوند زند. اما با آغاز گفتگوی دوباره بین روسیه و آمریکا باید به این نکته توجه داشت که امکان همکاری مسکو و واشنگتن درباره سوریه از هر جای دیگری بیشتر است. به طور قطع در موضوع کره شمالی به دلیل دخالت یک قدرت بزرگ دیگر یعنی چین و اهمیت مسئله برای پکن، مذاکرات روسیه و آمریکا به سرعت نتیجه‌ای دربر نخواهد داشت. اما در موضوع سوریه، روسیه و آمریکا علاوه بر اینکه اختلافات کمتری دارند، سایر بازیگران را در مراتب پایین تر از خود می‌بینند. در واقع توافق درباره آتش بس در جنوب غربی سوریه یک نشانه دیگر از تمایل قدرت‌ها به حل و فصل بحران‌های منطقه‌ای در مذاکرات دوجانبه است.

به نظر می‌رسد که آمریکایی‌ها هم چندان تمایلی به افزایش تنش با روسیه ندارند. بنابراین اگر چه امکان رفع کامل مجازات‌های آمریکایی در شرایط کنونی (یعنی تا زمانی که روسیه از پس دادن کریمه خودداری می‌کند) برابر با صفر است، اما امکان

دشمن خود نمی‌داند. مسکو به دنبال روابط عادی با آمریکا است.

اعطای برخی امتیازها به روسیه از سوی آمریکا

وجود دارد. ضمن اینکه در متن سند تحریم‌های جدید آمده است که رئیس‌جمهور می‌تواند از اجرای برخی از تحریم‌ها در شرایط خاصی، از جمله در نظر گرفتن منافع ملی آمریکا یا تایید این موضوع که دولت روسیه مداخلات خود را کاهش داده است، صرف نظر کند. به نظر می‌رسد توافق درباره تسریع تشریفات دیپلماتیک لازم برای تبادل سفرای جدید بین مسکو و واشنگتن نیز منوط به پیشرفت حداقلی درباره یکی از این دو موضوع باشد.

هر چند در آمریکا سیاست یکپارچه‌ای درباره روسیه وجود ندارد. با این حال هم از فحوای سند تحریمی جدید علیه روسیه و هم از تحلیل‌های راهبردی کارشناسان آمریکایی مشخص است که رویکرد آمریکا به روسیه، تحت فشار قراردادن کرملین برای گرفتن امتیازات بیشتر در میز مذاکره است. در واقع آمریکایی‌ها نیز به رغم تشدید سیاست‌های ضدروسی، درهای گفتگو با روسیه در مورد مسایل مربوط به اوکراین، امنیت سایبری، سوریه، تروریسم، سلاح‌های هسته‌ای را بازگذاشته‌اند، چون عواقب عدم گفتگو را بسیار سنگین می‌دانند.^۲

در عین حال رئیس‌جمهور آمریکا شخصا به روسیه متمایل است. منابع آمریکایی مدعی هستند که دونالد ترامپ از زمان آغاز کار تاکنون هیچ تلاشی برای تعامل با کارشناسان حوزه روسیه در شورای امنیت ملی NSC نداشته و یا حداقل آنها را به طور جدی مورد توجه قرار نداده است. همین عامل موجب امیدواری روسیه شده است. ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه می‌گوید: مسکو آمریکا را

2. See more: <http://foreignpolicy.com/2017/07/06/under-trump-u-s-russian-relations-hit-new-low/>

